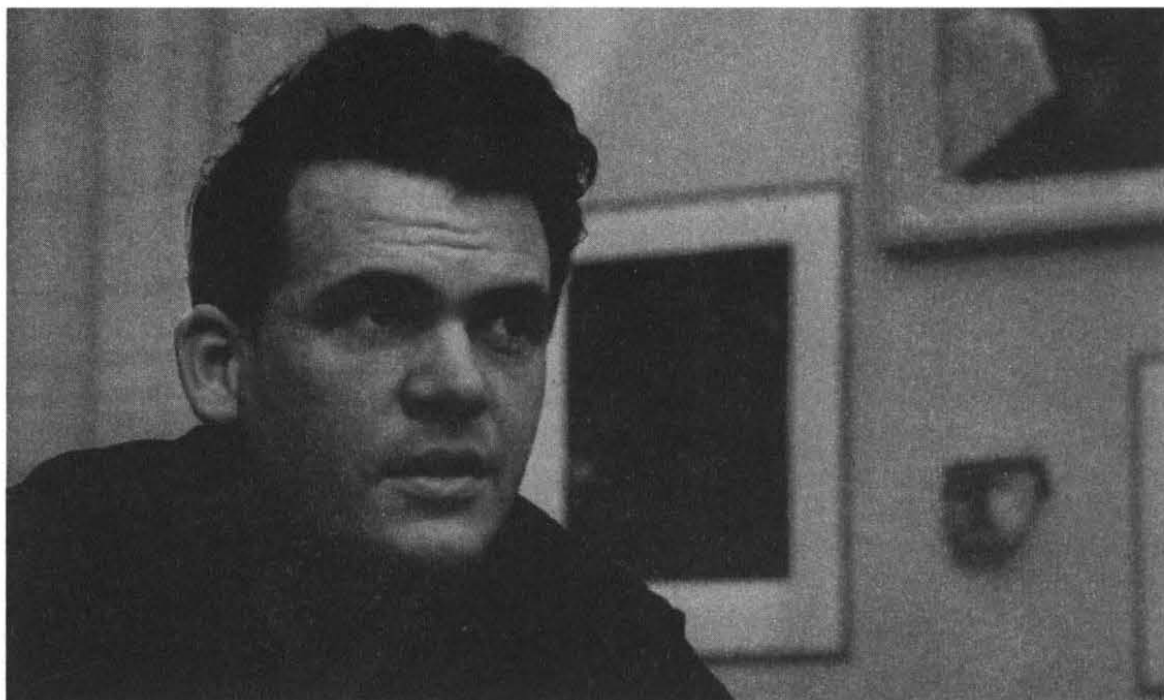

Milan Kundera v šedesátých letech

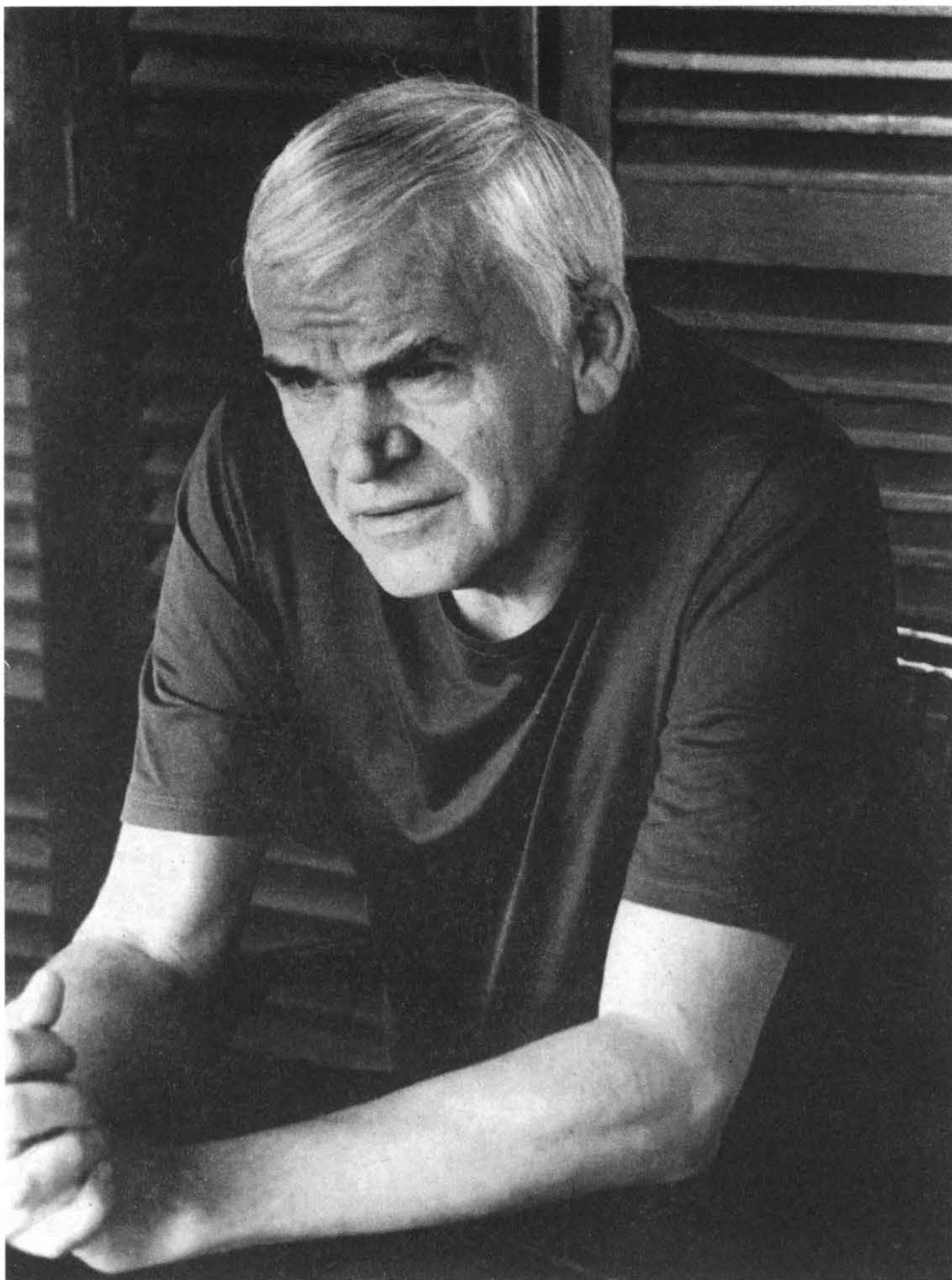
Foto Erich Einhorn

MŮJ PŘÍTEL JIREŠ

Milan Kundera

Měl jsem rád zfilmovanou *Nesnesitelnou lehkost bytí*? V žádném případě to nebyl můj film. Možná, že nebyl špatný, ale byl mi cizí; na příklad jeho erotika: ta žalostná monotónnost filmových orgasmů. Tyto dny je možno vidět v Paříži film, který po dvaadvaceti letech směl opustit trezor totalitní cenzury: Jirešův *Žert*. Je tam jediná erotická scéna: soulož Ludvíka a Heleny. Je to malý zázrak hutnosti: křížovatka, na níž se protínají všechny konflikty příběhu, na níž se koncentrují dějiny země. Ta soulož končí také orgasmem, ale nevidíme dvě nahá těla pracně se snažící vydávat směšné zvuky; vidíme oklamaného manžela, jak zpívá a v nadšení zvedá ruku. Jireš je mistr montáže a jeho *Žert* považuju za svůj. Čímž chci říct, že vše, co režisér přinesl mému románu, se mi líbí. Že jsem tím nadšen. Jireš považoval za zcela přirozené, že mu mám napsat scénář, takže za všechny vynechávky v románovém příběhu (velmi radikální vynechávky) nesu odpovědnost já sám. Vždycky jsem se chlubil, že se vyznám v matematice uměleckých děl: protože objem románu je nesrovnatelně rozlehlejší než trvání filmu, věděl jsem, že musím vynechávat, zjednodušovat, zhušťovat. Myslím, že se mi to podařilo. A Jirešovi, drahému příteli, kterého jsem již tak dlouho neviděl, se podařilo to ostatní: vybrat a řídit herce (znamenité herce), vytvořit atmosféru, dát filmu rytmický řád a střídat emotivní rejstříky s virtuozitou a maximální citlivostí. Je to tak vzácné, když romanopisec může bez nejmenší rezervy vzdát hold režisérovi, který mu zfilmoval knihu. Nechci propást příležitost, abych to udělal.

Nouvel Observateur 29. listopadu 1990, pro *Illuminaci* z francouzštiny přeložil autor.

V letech devadesátých
Foto Aaron Manheimer

Jaromil Jireš při natáčení Žertu (1968)
Foto archiv